

grinas omnes Occidentis nationes Macedones impri- mis Babylonis ac Persis innotuissent, ab iisque eladi- bus multis, & calamitatis affecti essent, verisimile est Macedonum ab iis nomen cum ad Græcos omnes tum ad longiuos, & Occidentales populos transiisse fuisse transfusum; ut indecum tandem oriundus Aman fuerit, Macedo, id est peregrinus, & Occi- dentalis; sive Asiaticus; seu revera Macedo Thracæ, nominetur. Sanè longo postea tempore, Ptolemæo, & Cleopatra regnantibus, Lyfimachus appendices illas libri Esther interpretatus esse dicitur. Ita vulgus Tur- carum, & Turcæ nomina alienissimis etiam populis affingit. Sic in India, Indisque populis eadem sim- plicitate peccatur. Alii aliter respondent. ut vel hære- tici contra capitum illorum auctoritatem argumentari ex illo loco desinant: vel nostri posterioribus longe, quam nos putamus, Persarum temporibus Estheris his- toriam minus licenter adscribant. Esti alio itidem ex loco contrarium nonnulli sibi persuadeant, antiquo- rem Persicis etiam temporibus Estherem fuisse. Et- enim cap. 11. com. 6. Mardocheus translatus est de Jerusalem eo tempore, quo Sechonias migravit. Hoc verò nimium distat ab Artaxerxis, aliorumque Persi- dis regum temporibus. Sunt qui Mardocheum avi fuisse longissimi ex eo loco fateantur. Sed nihil est ne- cesse. Non enim Mardocheus ipse, sed ejus proavus Cis deportatus ibi dicitur.

CAPUT XXVIII.

Verum tempus Estheris.

Quamobrem anno Assueri, vel Artaxerxis Longi- mani septimo, mense decimo, Esther ad regem est in- troducta. Hic est annus Periodi Julianæ 4255. ante Christianam æram 458. Quæ autem de die ipso men- sis Adar XIII. quo supplicium Judæi de hostibus sum- pserunt, anno Artaxerxis duodecimo, Scaliger et Judaica recentiore periodo differit, ea nauci faciendæ sunt. Nam novissima illa Judaici anni descriptio ab antiquis illis temporibus alienissima est. Sed & pugnat secum ipse, dum menses Judaicos, & eorum dies ex Lunari illa Periodo petitos etiam imperante Xerxe Ju- dæis attribuit: cum alibi passim Hebræos, antequam Syromacedonibus & Seleucidis subsessent, non lunarem annum uti civili, sed æquabilem & Babylonium, vel Persicum; certè principum illorum, quorum in digne- ne essent, usurpasse contendat. De quo nos abundè lib. 111. disputavimus.

Quamobrem anno Assueri, vel Artaxerxis Longi- mani septimo, mense decimo, Esther ad regem est in- troducta. Hic est annus Periodi Julianæ 4255. ante Christianam æram 458. Quæ autem de die ipso men- sis Adar XIII. quo supplicium Judæi de hostibus sum- pserunt, anno Artaxerxis duodecimo, Scaliger et Judaica recentiore periodo differit, ea nauci faciendæ sunt. Nam novissima illa Judaici anni descriptio ab antiquis illis temporibus alienissima est. Sed & pugnat secum ipse, dum menses Judaicos, & eorum dies ex Lunari illa Periodo petitos etiam imperante Xerxe Ju- dæis attribuit: cum alibi passim Hebræos, antequam Syromacedonibus & Seleucidis subsessent, non lunarem annum uti civili, sed æquabilem & Babylonium, vel Persicum; certè principum illorum, quorum in digne- ne essent, usurpasse contendat. De quo nos abundè lib. 111. disputavimus.

De septuaginta Danielis hebdomadibus.

CAPUT XXIX.

Judaicarum rerum, qua ad illam questionem pertinent, summa. Tum Persidis reges tam Urbis quam templi restituendi potestatem fecisse.

PROPHETICORUM omnium oraculorum longè illu- strissimum, & ad Christianæ religionis corroboran- dam fidem præstantissimum est, quod Danielis capite nono continetur: in quo tamen sententiarum, verbo- rumque difficultas cum excellentia, ac dignitate cer- tat. Incredibile est paucis verbis quam magna, quam abstrusa, ac recondita Daniel expresserit. Argumen- to sunt innumerabiles veterum interpretationes ac sen- tentiæ, quæ nulla in questione vel plures, vel inter se contrariæ magis occurrunt. Obscuritatis autem non minima pars est, quod earum hebdomadarum expli- catio variis ex intervallis temporum, & historiis pen- det, quarum est per sese inquisitio difficilis. quales sunt Persarum regum anni: tum quicquid ab iis ad Christi Domini ortum, ac Passionem intercessit, quo- rum temporum res gesta partim è profanis Scriptori- bus; partim è sacris, imprimisque libris Estdæ duo- bus, repetendæ, perplexam, & implicatam rationem continent. Ex iis verò capitibus, quod est primum, Persarum videlicet regum tempus ac successionem su- præ libro x. definimus. ad quod & exquisita illa de Babylonicæ regno, ac Nabuchodonosori successore- bus, & initio Cyri adjungenda disputatio. quæ sunt ejus, quam aggredimur modò, disceptandæ, enu- cleandæque questionis firmamenta præcipua. His ac- cedat oportet rerum Judaicarum, quæ sub Persicis regibus acciderunt, summa comprehensio ex sacro- rum librorum hausta fontibus, Estdæ videlicet, ac Nehemiz.

quos ille ita castigat, com. 4. Numquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deservat. Denique lib. 111. apocryphus Estdæ, cap. 14, 43. demon- strat à Dario concessam ex voto facultatem urbis constituenda.

Quod autem perinde etiam urbis excitanda potestas Artaxerxis anno quinto, vel sexto tributa sit Estdæ; dubium esse non potest; si quis animo reputer, adifi- cato jam ex edicto Darii Templo, nihil præter urbem aliud superuisse, cujus instauratio vel calumniis hos- tium hætenus dilata fuerat, vel certè ob pecuniarum ad sumptus inopiam perfici minime potuerat. Quocir- ca Nehemias ampliorem ab rege licentiam nactus est moenium reficiendorum, ac reliquæ urbis abolvendæ, in eamque rem largiores impense sunt ex sisco suppedi- tate. ut non tam urbis instaurandæ nova potestas habenda sit, quam sumptuum ad eam rem benignius erogan- dorum; ac prohibendæ acris violentiæ omnis, & inju- riæ, qua circumfusi Hierosolymis hostes Judæos per invidiam morari non desisterant. Ad hæc Artaxerxes Estdæ 1. cap. VII. 6. Estdæ concessisse dicitur petiti- onem ejus omnem. Tum cap. IX. 9. Estdas refert, incli- natum à Deo cor esse regis, adeo ut permitteret extruere solitudines domus Dei, quæ de Templo ipso non pos- sunt accipi. quippe quod anno Darii sexto completum jam erat, cap. VI. 15.

quos ille ita castigat, com. 4. Numquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deservat. Denique lib. 111. apocryphus Estdæ, cap. 14, 43. demon- strat à Dario concessam ex voto facultatem urbis constituenda.

Quod autem perinde etiam urbis excitanda potestas Artaxerxis anno quinto, vel sexto tributa sit Estdæ; dubium esse non potest; si quis animo reputer, adifi- cato jam ex edicto Darii Templo, nihil præter urbem aliud superuisse, cujus instauratio vel calumniis hos- tium hætenus dilata fuerat, vel certè ob pecuniarum ad sumptus inopiam perfici minime potuerat. Quocir- ca Nehemias ampliorem ab rege licentiam nactus est moenium reficiendorum, ac reliquæ urbis abolvendæ, in eamque rem largiores impense sunt ex sisco suppedi- tate. ut non tam urbis instaurandæ nova potestas habenda sit, quam sumptuum ad eam rem benignius erogan- dorum; ac prohibendæ acris violentiæ omnis, & inju- riæ, qua circumfusi Hierosolymis hostes Judæos per invidiam morari non desisterant. Ad hæc Artaxerxes Estdæ 1. cap. VII. 6. Estdæ concessisse dicitur petiti- onem ejus omnem. Tum cap. IX. 9. Estdas refert, incli- natum à Deo cor esse regis, adeo ut permitteret extruere solitudines domus Dei, quæ de Templo ipso non pos- sunt accipi. quippe quod anno Darii sexto completum jam erat, cap. VI. 15.

His de causis in ea sum sententia, nullum è Persidis regibus templi condendi jus Israëlitis tribuisse, quin una etiam urbis ædificandæ concesserit. Et enim cujsumodi tandem potestas esset illa, si mediis in ruderibus, atque urbis ruinis magnificentissimum illud ædificium excita- ri jussisset. Ac de solo Templo ideo fit in prioribus illis decretis, & historiis mentio, quod caput istud esset ut Judaicæ religionis, ita licentiæ, aut facultatis ab illis re- gibus impetratæ; cujus velut accessio quædam, & ornatus reliqua, quibus circumdatum erat, ædificia censentur.

CAPUT XXX.

Proponuntur, expendunturque varia de xxx. hebdomadibus sententia.

INCREDIBILIS est opinionum de illarum initio, tum exitu varietas, & conflictus. Hieronymus octo recen- set, accuratèque singulas edidit. Perreriis verò quindecim enumeratis, ac refutatis, decimam ipse sex- tam adjicit. Nos paucas ex omnibus, ac præcipuas deli- gemus; totidem videlicet, quot hebdomadam initia esse possunt, quæ sunt quatuor, quibus ob Darii õmu- vultus quinta, ac potissimum Scaligeriana succedet. His enim exagitatis, ac discussis climata veritas illustrior, ac nitidior apparebit.

Igitur prætermisiss illorum rationibus, qui aliunde, quam à potestate instaurandæ urbis aut templi ad ali- quo Persarum ex regibus facta, hebdomadarum caput arcessunt, hoc velut certum, & confessum sumimus; exitum illum sermonis de instauranda urbe, à quo nume- randas esse septuaginta annorum hebdomadas Angelus apud Danielem admonet, decretum esse regis alicujus Persici, qui id Judæis permisit. unde ad unum aliquot decretorum quatuor hebdomadarum initium debet referri. adcoque quatuor opinionum præcipua sunt fasti- gia. Nam aut ab anno primo Cyri ducendæ sunt heb- domades: aut à secundo Darii: aut à VII. Artaxerxis: aut ab ejusdem denique vicefimo. Sed quoniam Darii, & Artaxerx complures fuerunt, hinc varia rursus sen- tentiarum divortia propagantur.

Qui ab anno primo Cyri sunt exorsi veteres ferè, Ab anno primo Cyri Cle- mens Stromatium lib. 1. etfi perobscure loquitur; inde tamen K k 2 hebdo-

Quintus Persidis reges Templi utriusque instauran- de potestatem le- ceant.

Cyrum utrum- que per- misset.

Etiam Darii.

* Vide Isterum Pelusiotam lib. 111. Epist. LXXXIX. ubi incipit de Artaxerxis successione anno & definit in exsidiium urbis. Quodam hebdomadas usque extendunt ad Mundi occasum. ut Helychius ad quem scribit Augustinus Epist. LXX. Vide Chryssostomum contra Judæos, Eulhyum. tit. 6.

* Chryssostomus Orat. II. contra Judæos numerat LXXII. hebdomadas à xx. Artaxerxis Longimani, cum urbem ædificavit, sed non procedit. Cyrillus Cateches. XII. numerat hebdomadas LXX. ab anno VI. Darii Medii. id est primo Olympiadis LXXI. ad quartum Olymp. CLXXVII. quæ sunt integre cxx. & desinant in Herodis initium. Petavius. † Vide Prosperum Parte II. de promissionibus cap. XXX. ubi ex Hieronymo LXX. Hebdomadas definit in natalem & Passionem, et ul- timatum in exsidiium. Isterum lib. I. de Mundo, cap. 3. definit in exsidiium Hierosolymitanum. Petavius.

Cum igitur Zacharias anno secundo asserit Darii prophetaans, ante annos lxx. instituta esse mensis quinti, ac septimi ieiunia; si ab anno secundo Darii Hystaspis F. retrò numeres, nempe ab anno Periodi Julianæ 4194. definet calculus in annum quartum à capto Sedecia, quo nulla erat Ecclesia in Palestina. Quare ab anno secundo Darii Nothi retexendi sunt, ut definant in xxviii. Darii Hystaspis F. quo tempore Iudei Hierosolymis quidem degebant; sed nondum Templum, ac mœnia urbis extruxerant.

III. Jam verò partitio illa hebdomadam vii, lxxi. & i. intervallorum continuationem habet nullam, & nihilo arcaniorem sensum continet, quam minè apud Ezechielem, cap. xlv, 12. divisio in xxv, xx. & xv. siglos: quæ summa efficit sexaginta. In hebdomadibus mentio fit passionis Christi, & Hierosolymitanæ excidii, quod intervallum est annorum xxxviii. Alia itaque ratio est hebdomadam omnium lxx. alia partitionis. Hebdomades lxx. cum dimidia ab anno 11. Darii ad Hierosolymitanam excidii pertingunt. At lxxi. hebdomades in necem Messie desinunt. Quare si retexatur earum anni, qui sunt ccccxxxiv. pervenietur ad annum v. Artaxerxis Memoris, Periodi Julianæ 4313. quo edictum de instaurandis Hierosolymis latum est. Septem hebdomades quò spectent nescire se profiteatur Scaliger. Septuagesimam hebdomadam vel integram accipi posse dicit; vel dimidium ejus ante, alterum dimidium post passionem. Sed quæ acta, vel gesta illi temporis attribuenda sint, viderint, inquit, eruditiores. Præter hebdomadas denique septuaginta, dimidiam unam admetitur. Etenim Danielis illa verba, quæ post sexaginta duas hebdomadas, septem, & unam subjunguntur: Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia; novæ dimidium significare videntur.

In utraque Scaligeri opinione multa sunt, quæ merito à nobis improbantur. Primum nequaquam ab anno secundo Darii Nothi; sed Hystaspis F. computanda fuerunt hebdomades, si quidem ab edicto Darii proficisci illas oportebat. Hic enim, non Nothus, in Judæorum gratiam edictum tulit, de quo Esdra vi. nec non apud Zachariam, & Aggæum fit mentio, ut suo loco probatum est. Deinde partitionem earumdem hebdomadam in septem, & sexaginta duas, atque unam non rectè accipit. Nam & continuari intervalla singula verisimilius est, & quomodo à Scaligero describuntur, jocularè & absurdum rationem continent. Sane cum propheta dixerit com. 24. Septuaginta hebdomades abbreviata sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, &c. mōxque subjiciat. Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Hierusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem: & hebdomades sexaginta due erunt. deinde: Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: nemo prudens aliud concipere animo potest, nisi totum illud annorum systema, hoc est hebdomadas lxx. trifariam ab Angelo distribui, & has partes intervalli totius esse, septem, sexaginta duas, & unam: quod in singulis præcipuum aliquid, & quod populi maximè intererat, administrandum esset. Alioqui, si posterioris partis epocha, priore nondum evoluta parte, constituta esset ab Angelo, totum illud vaticinium cum hac intervallorum distributione absens & inconditum videretur. Atque ut septuagenariæ hebdomades partes continuas esse, Prophetica orationis contextus ipse demonstrat: sic postremæ hebdomadis partes & ipsæ secum invicem coherent, neque tanto intervallo, quantum in editione primâ posuit, separari possunt.

In altera porro secundæ editionis opinione, cum illud minimè probatur, quòd Darii, cujus edicto reficiendi Templi potestas est facta, Nothum esse statuit: tum quod ad eam rem probandam argumentum assumitur, evidenter est falsum. Nullum deportationis tempore solenne; jejuniū nullum ait institutum; nec alibi, quàm Hierosolymis, & altari, jugique sacrificii stante, potuisse constitui. Atqui Mardocheus & Esther in Perside solennia non solum instituerunt; sed eorum quoque religionibus Judæos omnes obstrinxerunt, Esther cap. 13, 20, 21. & 31. Nam festum Phurim bido peragendum posteris etiam perpetua lege commendatur. De Paschate, mirum non est à Daniele fuisse prætermissum. Neque enim alibi, quàm Hierosolymis sacrificare licuit. De azymis panibus, dubitant Hebræi, præsertim Aben Hezra in Scholis ad cap. x. Dan. com. 4. ubi incertus est, an primus qui dicitur mensis Nisan sit, an primus anni tertii Cyri. Chrysofomus tamen Orat. 11. con. Jud. Theodoretus, alique non solum Pascha, sed Azymorum quoque solennes dies negant in deportatione celebrari fas fuisse; & Judæos, qui azymorum dumtaxat religionem in Azymorum retinent, ideo reprehendunt. quod & probabile est. Sed non eadem religionum aliarum, ac jejuniorum est ratio, quæ certo loco nequaquam ex lege sunt adstricta. Quare ex Paschate, & Scenopegia non benè ratiocinatus est Scaliger, ut contra disertissimum Scripturæ testimonium negaret illum in deportatione solennem diem institutum fuisse. Denique dimidia illa hebdomas, quæ est Septuagesima pleniarogatur, et si probabilitate sua non caret, non tamen ex Prophetæ verbis necessaria aliqua consecutione colligitur. Itaque nos illam respuimus.

LIBER DUODECIMUS, CAP. XXXIII. 262

licet in Artaxerxis vicissimum. quando Nehemias ab eo missus cum summa potestate: ac litteris ad Præfectos regios, opus illud ad exitum perduxit. Nehem. 1. & sequentibus. Ex quibus apparet, exitum sermonis de instauranda Urbe, id est inchoatam ædificationem, ac sine impedimento ullo suscepit, ex illa regis auctoritate, quam nulla fraus, ac vis hostium amplius elusit, convenire in annum Artaxerxis Longiniani vicissimum. Nam hæcenus etiã regia decreta de Templi, & Urbis instauracione essent expressa, nondum, quod ad Urbem spectat, exitum suum consequi potuerant. Est autem rationi consentaneum, Angelum, cum ab aliquo Perfarum principum decreto de Urbe nominatim ædificanda edito septimanarum illud intervallum auspici veller, illud elegisse præ ceteris, cujus vi, & auctoritate Urbs ipsa primum cepta sit extrui: quorum illud unicum erat, ac singulare, quod ab aliis discerni facile poterat, quæ causa fuerant, & irrita. Oportet, inquam, verbum illud, & edictum, cujus ab exitu numerantur hebdomades, peculiare aliquid, ac præcipuum habere, quod reliquis minimè conveniat. hoc verò nihil est aliud, quàm quod revera, ut decretum fuerat, opus ipsum deinceps urgeri cœperit, quod ex aliis obtineri nondum potuerat. Alioqui si ad solam regio aliquo decreto datam Urbis excitandæ facultatem respexisset Angelus, nimis perplexè, & quali cavillatorie esset locutus, neque, ut par erat, intervalli, quod designabat, initium distingueret.

CAPUT XXXII.

Probabilis ex opinione nostra lxx. hebdomadam ratio disputatur.

QUI Angeli verba Danielis ix. cap. prudenter expendit, nullum aptiorem his terminum præfinitio posse judicabit; quàm Passionem Christi. * Cum enim com. 25. totam septuaginta hebdomadam in vii. & lxxi. partitus esset (ultimam paulò post subjunxit) statim com. 26. Et post hebdomadas, inquit, sexaginta duas occidetur Christus. Quare post lxxi. absolutas, in septuagesima utique, ac postrema, Christus occidetur erat. Frustra itaque finis alius hebdomadibus istæ terminandis queritur: frustra longius à Dominica Paschate summoverunt ad excidium urbis. Vera illarum clausula, & Prophetica, ut postea declarabitur, orationi maximè consentanea est Christi Passio, quæ in novissimam hebdomadam incurrit. Constituto hebdomadam exitu, facile ad initium pervenit. Ab exitu sermonis, inquit, ut iterum edificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta due erunt. Exitum sermonis vulgo sic accipiunt, ut exitus, sit prolatio, ac pronuntiatio decreti, quod à Perfarum rege profectum est. Sed quod non unius regis edictum exierit, in varia tempora hebdomadam initium distrahitur. At ego vocabulum non solum arbitror edicti promulgacionem, sed amplius aliquid esse: nempe id quod Latina vox proprie significat; veram, ac seriam decreti illius executionem: ita ut, mora omni, impedimentoque sublato, opus ipsum urgeri, & Hierosolyma instaurari cœperint. Ita non difficile est assequi de quo potissimum edicto locutus sit Angelus. Quamvis enim superioribus, ac tribus Perfarum principum decretis (quatuor enim fuerunt) Templi pariter atque urbis excitandæ potestas facta sit, tamen multa intervenerunt, quæ susceptam utriusque exædificationem, ac Judæorum consilia disturbarent. Itaque Templum ipsum non nisi ab anno Darii secundo bona fide extrui ceptum est: adeo ut sexto ejusdem regis anno ultima sit operi manus adhibita. Esdra i. cap. vi, 15.

Quod ad urbem pertinet, fatendum est quidem post edictum Cyri, identidem ejus unâ cum Templo instauracionem aggressos esse Judæos, ac primum tumultuaria aliquot ædificia, & verò septa quadam excitate, in quibus tantisper habitarent. Sed cum nihil tempore ipsi prævertendum putarent, in id incubuisse maximè, & urbis ædificatione posthabita, Templi struere potius instituisse; quoniam utrumque simul aggredi rei publicæ prohibebat angustia. Quocirca dilata est urbis, ac mœnium extructio in complures annos, videlicet

* Chrysofomus contra Judæos apud Eusebium Panopl. P. 1. Tit. 8. à xx. anno Artaxerxis, ut nos, oritur, quando Nehemias muros

instauravit, & ad baptismum usque perducit, & videtur lxx. hebdomadas eo termino finire. Paganini.

est Julianæ Periodi 4259. Olympiadis videlicet lxxxv. secundus, Mundi 3529. Ab hoc hebdomades septuaginta putatæ, sive anni ccccxxx. desinunt in annum Periodi Julianæ 4748. Mundi 4013. qui est annus post Passionem Domini quartus. Ita anno tertio hebdomadis septuagesimæ Christus occisus est. Ita enim existimandum est; non sic intervallum illud hebdomadam septuaginta oportere sumi, uti totæ integraque ante illud, cujus gratiâ præfinitæ sunt, mysterium decurrerint: sed satis esse, ut in hebdomade postrema, cæque labente, necdum finita, peractum fuerit. Unde non post hebdomadas septem, & sexaginta tres, id est absolutis septuaginta, Christum occisum iri prædicit Angelus; quod utique dicendum erat, si ad Christinæcem lxx. hebdomades completæ numerarentur. verum post septem, & sexaginta duas, quæ sunt lxxi. nempe in septuagesima, eundem dixit occidendum. Quò & ista pertinet: Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium. In dimidio, inquit, hebdomadis; id est in medio, sive in ejus parte dimidia. Id verò apprimè ratiocinio nostro convenit; quod Passionem Dominicam in tertium ultimæ hebdomadis annum coajicit. Cur autem triennium ex ultima hebdomade liberavit Angelus, causa hæc optima reddi potest, quoniam totidem in septuagesima prædicationique suæ Christus exemit. Nos enim biennium cum mensibus tribus prædicasse Dominum credimus: & in tertio Paschate mortuum esse. Quocirca ante septuagesimam Christi, lxxi. hebdomades explicatae sunt; ipsum verò septuagesimum, tertium ex septuaginta annum abstulit. Sed ut obscurissimè vaticinii sententia plenius exponatur, necesse est illius verba singulatim expendere.

Nobis igitur in eo cum plerisque convenit, ab anno Longiniani vicissimo septuaginta hebdomadas inchoari. Sed in vicissimo illo desinendo, plurimum ab illis discrepamus. Non enim ab obitu Xerxis ipsum numeramus, sed ab eo tempore, quo in regni comunione ab illo vocatus est. Duplex enim Artaxerxis orationem lib. x. constitutum: alterum anno Xerxis circiter duodecimo, Periodi Julianæ 4240. alterum post ejus obitum anno Periodi Julianæ 4249. Ita decem fere annis cum patre regnavit; vel speciem, titulūque potius habuit regni. Quam nostram opinionem capite illo probabilibus conjecturis, & argumentis asseveravimus; quæ ne hoc loco repetantur, inde postulanda sunt.

Summa itaque nostræ ratiocinationis est: Cum non aliunde commodius, quàm à vicissimo anno Artaxerxis Longiniani caput hebdomadam peti possit, ut supra demonstravimus: non possit autem vicissimus ille à Xerxis obitu computari, quoniam pauciores inde quàm anni ccccxxxviii. ad Passionem Christi numerantur. (Etenim Passio Christi anno Periodi Julianæ 4744. contigit, ut suo loco definitum est: at vicissimus annus ab obitu Xerxis est Periodi Julianæ 4268. Intervallum anni ccccxxxviii.) porro ex antiquorum Scriptorum auctoritate non absurde colligatur, vivo adhuc parente Artaxerxe ad imperium esse proventum, idque ante Themistoclis adventum accidisse; quem anno circiter decimo quinto Xerxis in Persidem venisse constat. his de causis verisimile putamus annis saltem tribus ante profectioem Themistoclis, Artaxerxem saltem titulo tenus regem esse constitutum, ad eumque absente patre Themistoclem litteras, ut scribit Thucydides, dedisse. Nam quòd Africanus contraçtos ac diminutos annos, id est lunares simplices, & Arabicos intellexit, id nequaquam probamus, qui populares, & usitatos annos ab Angelo præfinitos esse credimus. Atque hæc ipsa duplicis initii in Artaxerxe rege suspicio non levibus ex conjecturis, atque ex gravissimorum historicorum inter se comparatione ducta, eo minus improbanda Chronologis est; quòd ipsimet similem exitum in difficillimis temporum questionibus expedire cogantur, præsertim sacrorum. Nam ut regum Judæ, atque Israëlitis annos inter se concilient, eo plerumque necesse habent confugere, ut cum parentibus filios regnasse dicant; tamen nullum cur id affirmet, argumentum aliud habeant, præter historici loci difficultatem. Nobis verò, cum, præter alias opportunitates historicas nobilissimorum auctorum testimonia suffragentur, quæ illic sunt explicata copiosius, cur duplicem illam Artaxerxis epocham affirmare verèbimur, & ab eorum priore, intervalli nostri primordium arcessere? Nam hoc initio posito, reliqua deinceps egregiè respondent. Annus vicissimus Artaxerxis à priore initio

CAPUT XXXIII.

Danielis verba ex capite ix. singulatim explicantur.

SEPTUAGINTA (inquit) hebdomades abbreviata sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummatur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio, & prophetia, & vocatus Sanctus sanctorum. Scito ergo, & animadvertite. Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta due erunt: & rursum edificabitur platea, & muri in angustia temporum. Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: & non erit ejus populus, qui eum negaverunt est. Et civitatem, & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium: & erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem, & finem perseverabit desolatio.

Septuaginta hebdomades abbreviatae sunt. Hebræicè ad Hebdomades Septuaginta hebdomades desinitum est, enallage singularis pro plurali. Græci εμπεριστατοι, contractæ sunt. Hebræicè קרר à verbo קרר, concidere, incidere; item decidere, desinere. Priori notione utuntur ii, qui annos decuratos cum Africano, id est lunares simplices intelligunt sine embolismo. Sed posterior vocabuli significatio videtur aptior, ut decisas, ac definitas hebdomades dixerit Angelus; quomodo Græcos inter Theodoretus exponit. Nec abhorret abbreviandi verbum, quo nosse utitur. Sive quod ex incerto, & infinito tempore ad certum, & constitutum spatium prophetico vaticinio, ac divina ordinatione contractus sit adventus Messie, ejusque inchoatio, sive quod ex longiore intervallo, quod ab Orbis initio fluxit, brevissimum restabat; quemadmodum in senectute vita hominis abbreviata dicitur. Ita Sanctius Lyranus barbara voce registrata interpretatur. Igitur lxx. hebdomades circumscriptæ sunt, ac decise super populum tuum, id est, ut ea, quæ in populi tui gratiam à Deo decreta sunt, perficiantur; nempe ut & Hierosolyma instaurentur, & in fine hebdomadam Christus veniat, ac morte sua peccata diluat.

